

In het spoor van Daniel Lako

‘Een pionier van het wilde plantenonderzoek in Zeeland en Overijssel’ (1853-1918)

Veel floristen zal de naam Daniel Lako niet veel zeggen, maar wie een beetje thuis is in de geschiedenis van de Nederlandse Botanische Vereniging of wel eens zoekt in de plantencollecties van Naturalis, sinds een aantal jaren online, is zijn naam vast wel eens tegengekomen. Het plaatsen van een gedenksteen op zijn graf in 2021 was aanleiding om zijn grote bijdrage aan de Nederlandse floristiek hier toe te lichten.

Lako was rond 1900 een pionier in het systematische onderzoek naar de wilde flora in Nederland. Hij heeft van Zeeland en Overijssel een vrijwel complete flora-inventarisatie op kwartierhokniveau gemaakt. Ook heeft hij een enorm herbarium van 6245 gedroogde planten nagelaten dat bewaard wordt bij Naturalis. Lako heeft echter ook

een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van het tekenonderwijs in Nederland. Daarvoor werd hij in 1906 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Daniel Lako werd op 14 januari 1853 geboren in Oostburg als zoon van Daniel Lako en Magdalena de Lignij. Het gezin verhuisde

Daniel Lako.
Bron: Fotoarchief van de KNBV, Naturalis.

Pijpbloem

Wilde kievitsbloem

Lako heeft prachtige tekeningen van wilde planten gemaakt. Hier twee voorbeelden: Pijpbloem (*Aristolochia clematitis*), waarvan nog steeds een groeiplaats te vinden is op de IJsseldijk bij Harculo en Wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*), die nu nog veel voorkomt rond Zwolle.

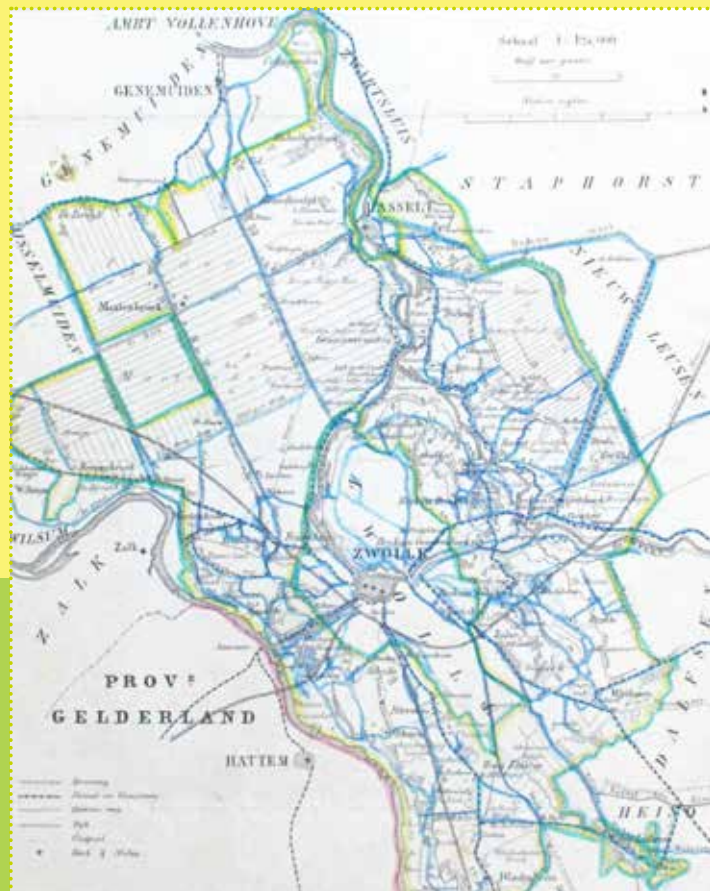
naar Middelburg, waar zijn vader een bakkerij begon aan de Grote Markt. Daniel kwam uit een gezin van acht kinderen. Ook zijn vijf jaar oudere broer Samuel was bezig met onderzoek naar de wilde flora.

Lako is nooit getrouwd geweest en bleef tot aan zijn dood in 1918 in Zwolle wonen. Het was een man met een nogal gesloten karakter, die met een enorme inzet bezig was met zijn werk en hobby's. L. Vuyk, voorzitter van de Nederlandse Botanische Vereniging en floris uit Deventer, schreef over hem: *Lako was een dier mensen, die niet veranderen, noch in zijn*

Foto van de jubileumbijeenkomst vanwege het 50-jarig bestaan van de Botanische Vereniging op 25 augustus 1895 in Hengelo. Bron: Archief KNBV, Naturalis Leiden. 1. Valckenier Suringar, 2. Lotsy, 3. Lako, 4. Burger, 5. Van Riemsdijk, 6. Wijsman, 7. Schipper, 8. Boerlage, 9. Groll, 10. Vuyk, 11. Goethart, 12. Van Vloten, 13. Van Eeden, 14. Posthumus, 15. Post, 16. Abeleven, 17. Mej. Ogterop, 18. Suringar, 19. Oudemans, 20. Kok Ankersmit.

zoo eigenaardig uiterlijk, noch in zijn gewoonten en zoo kunnen wij hem ons nog steeds voorstellen, onvermoeid wandelaar, met een leeren taschje aan een riem over den schouder, een parapluie en de stafkaart in linnen omslag met het aantekeningboekje, waarin hij alles noteerde, wat zijn speurend oog waarnam, steeds met een koperen teekenpen, waarin aan het eene eind een stukje potlood, aan het andere een gommetje. Onverstoorbaar van humeur kon geen enkele atmosferische buitensporigheid hem van zijn voorgenomen plannen afbrengen. [...] Wanneer hij niet als lid van de commissie voor de akte-examens verhinderd was, kon men er zeker van zijn hem op de zomereexcursies onzer Vereeniging present te vinden. Dan was hij niet alleen de onvermoeide tochtgenoot, maar ook de gezellige kameraad, die onzen disch en ons verblijf opvroolijkte en wien men aan het eind der excursies een zoo van harte tot weerziens toeriep.

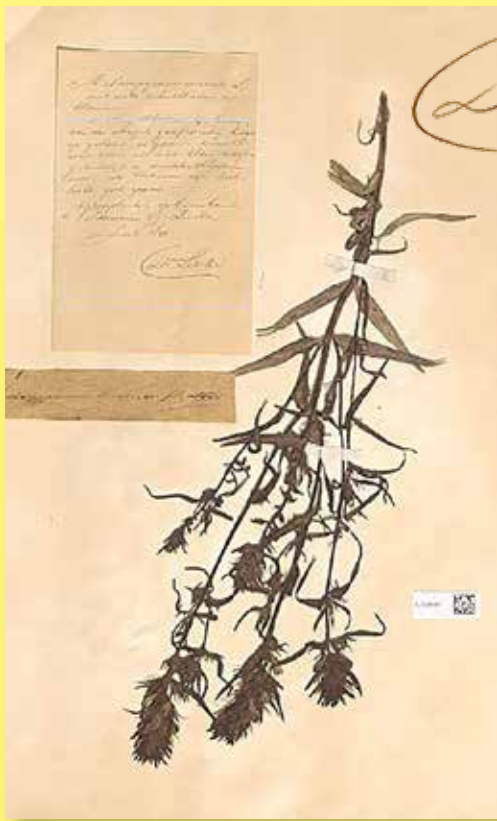

Kaart met looproutes die Lako volgde bij het maken van zijn cartografische flora van Overijssel. Bron: Archief KNBV, Naturalis Leiden.

De Nederlandsche Botanische Vereniging

Daniel Lako werd in 1878 lid van Nederlandsche Botanische Vereni-

ging. Deze had toen ongeveer 40 leden. De vereniging was in 1845 te Leiden opgericht als Vereeniging voor de Nederlandsche Flora. In

In 1891 vond Lako in een akker in Ittersum Wilde weit. Deze soort is in de 20^e eeuw geheel uit Overijssel verdwenen.

1868 werd de naam en de doelstelling gewijzigd in: *De Nederlandse Botanische Vereeniging stelt zich ten doel de bevordering der Botanie in haar geheelen omvang; meer in het bijzonder echter de kennis van de Flora van Nederland.* Haar einddoel is: *het uitgeven van eene Flora van Nederland.* De vereniging begon ook een verenigingsherbarium samen te stellen, dat nu bewaard wordt bij Naturalis. Lako was actief lid, nam deel aan de vele excursies die door de vereniging door het hele land werden georganiseerd en nam deel aan de vergaderingen en werkgroepen.

Lako's floraonderzoek

Lako had zich ten doel gesteld om voor zowel Zeeland als Overijssel een cartografische flora te maken. Hij legde zijn waarnemingen vast per kwartierhok van 1,05 x 1,1 km in notitieboekjes en later ook in streeplijsten. Om de provincie compleet te maken gebruikte hij ook gegevens van andere floristen. Vooral van L. Vuyk uit Deventer en M.J. Blijdenstein uit Enschede.

Zijn waarnemingen en herbarium-exemplaren geven een mooi beeld

van de wilde flora rond Zwolle, die rond 1900 ongekend rijk was. Zwolle ligt immers op een gunstige plek binnen de invloed van IJssel en Vecht, met zandgronden zuid-oostelijk van de stad, veengronden in de polder Mastenbroek en kleigronden langs de IJssel.

Verfbrem en Wilde weit

Sommige van zijn vondsten zijn zondermeer inspirerend. Zo verzamelde hij in 1871 en later ook in 1892 bij de Berkumerbrug Verfbrem (*Genista tinctoria*). Die is nu vrijwel verdwenen uit Overijssel, maar bij Hardenberg, ca 15 jaar geleden, na veel gegraveerd voor natuurontwikkeling, stak het de kop weer op met honderden planten. Er waren in de bodem zaden bewaard gebleven die na decennia nog konden kiemen! Dat deze soort bij Berkum is verdwenen is niet verwonderlijk bij vergelijking van de huidige kaart met die van 1900. Op plekken waar rond 1900 Verfbrem groeide liggen nu diepe zandwinplassen of intensief bemeste maisakkers. Lako vond rondom Zwolle nog een heel soortenrijke akkerflora. In de akkers op klei bij Ittersum verzamelde hij de inmiddels zeer zeldzame Wilde weit (*Melampyrum arvense*). Hij verzamelde ook Dreps (*Bromus secalinus*) en Korensla (*Amoseris minima*) in de roggeakkers rondom de stad. De akkerflora heeft meer dan welk ander onderdeel van de Zwolse flora geleden onder alle ontwikkelingen

Graslanden

Geleden hebben ook de graslanden. Lako verzamelde in het Groot Weezenland Wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*) voor zijn collectie. Generaties Zwollenaren plukten hier hun kievitsbloemen, totdat de bouw van het provincie-

huis en de omvorming naar een park, hier resoluut een einde aan maakte in de jaren zestig. Veel is behouden in de uiterwaarden van Vecht en Zwarte water.

Van de natte schraallanden is veel minder overgebleven. Lako onderzocht het gebied de Hooislagen richting Nieuwleusen en nam er de moeite dwars door de graslanden met heidekopjes te struinen. In dit gebied groeide alles bij elkaar wat nu zelfs in natuurgebieden zeldzaam is: een afwisseling van trilveen, blauwgrasland, heischraal grasland, vochtig hooiland en soortenrijke slootvegetaties met o.a. Harlekijn (*Anacamptis morio*), Geelhartje (*Linum catharticum*), Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) en Gewone vleugeltjesbloem (*Polygala vulgaris*).

Er zijn ook delen van het Zwolse buitengebied die nog sterk lijken op wat Lako aantrof. Dat geldt vooral voor de bossen. In zijn collectie zit materiaal van Pilzegge (*Carex pilulifera*), Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) en Gewone eikvaren (*Polypodium vulgare*) van de Agnietenberg. Dankzij het herstel van het eeuwenoude hakhoutbeheer hier is de eerstgenoemde sterk toegenomen en weten de andere soorten zich ook goed te handhaven. Lako werd op 21 februari 1918 begraven in een anoniem graf op de algemene begraafplaats aan de Meppelerstraatweg. De auteurs van dit artikel hebben het initiatief genomen om ruim 100 jaar na zijn overlijden alsnog een gedenksteen op zijn graf te plaatsen. Deze steen werd op 7 juli 2021 onthuld door wethouder Schuttenbeld van de gemeente Zwolle.

Tekst: Theo de Kogel en Piet Bremer